

KESKI-SUOMEN ELY – KESKUKSEN VESIHENHOIDON YHTEISTYÖRYHMÄN KOKOUS

Aika 14.4.2011 klo 12.00 – 15.10

Paikka Keski-Suomen ELY -keskus, Cygnaeuksenkatu 1, Metso-kabinetti

Läsnä Kari Lehtinen / Keski-Suomen ELY -keskus, Y-vastuualue (puh.joht.)
Päivi Saari / Keski-Suomen ELY -keskus, Y-vastuualue (siht.)
Pasi Huotari / Jyväskylän kaupunki
Kauko Lehtonen / Saarijärven reitin neuvottelukunta
Jukka Partanen / Joutsan kunta
Taina Lahtinen-Joensuu / Keuruun kaupunki
Pirkko Sihvonen / Äänekosken kaupunki
Juha Urpilainen / Kinnulan kunta
Vilho Tenhunen / Pihtiputaan kalastusalue
Timo Hiltunen / Metsähallitus
Ari Nikkola / Keski-Suomen metsäkeskus
Hannu Salo / Turveteollisuusliitto ry
Jari Marja-aho / Vapo Oy
Marja Rankila / Vattenfall Sähköntuotanto Oy
Markku Hantunen / Jyväskylän Energia Oy
Eija Pohjonen / UPM, Jämsänkoski & Kaipola
Juhani Paavola / Luonnonsuojeluliitto, Keski-Suomen piiri
Tarja Stenman / JAMK
Esa Solismaa / Keski-Suomen ELY -keskus, Y-vastuualue
Mari Nykänen / Keski-Suomen ELY -keskus, E-vastuualue
Merja Lehtinen / Keski-Suomen ELY -keskus, E-vastuualue
Kari Illmer / Keski-Suomen ELY -keskus, Y-vastuualue
Liisa Horppila-Jämsä / Keski-Suomen ELY -keskus, Y-vastuualue
Ansa Selänne / Keski-Suomen ELY -keskus, Y-vastuualue

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Kari Lehtinen avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin muutoksitta.

3. Vesienhoidon toteutusohjelma 2010–2015

Yhteistyöryhmän jäsenillä on ollut mahdollisuus tutustua toteutusohjelmaan ennen kokousta. Ansa Selänne esitti lyhyen yhteenvedon toteutusohjelmasta ja piti tilannekatsauksen seurantajärjestelmän valmistelusta.

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen 17.2.2011 vesienhoidon toteutusohjelmasta 2010–2015. Valtakunnallinen toteutusohjelma on valmisteltu vesienhoitosuunnitelmien toteuttamiseksi ja se valmisteltiin laajapohjaisena yhteistyönä. Valtakunnallinen sidosryhmätilaisuus pidettiin 4.11.2010. Toteutusohjelman yleisiä periaatteita ja ohjauskeinoja käsiteltiin Keski-Suomen vesienhoidon yhteistyöryhmässä keväällä 2010 ja toteutusohjelmaluonnosta syksyllä 2010. Toteutusohjelmasta saadut kommentit lähetettiin ympäristöministeriöön sellaisenaan.

Vesienhoidon toteutusohjelman toteuttajatahoina ovat muun muassa EU, ministeriöt, tutkimus- ja kehittämislaitokset, ELY-keskukset, maakuntien liitot, kunnat jne. yksittäisiin kansalaisiin saakka. Toteutusohjelmassa on esitetty sektorikohtaisesti toimenpiteet ja ohjauskeinot sekä niiden edistämisen ja toteuttamisen vastuu- ja yhteistyötahot aikatauluineen. Myös rahoituksen kehittämistarpeet ja eri tahojen vastuu toteutuksessa on huomioitu.

Hyväksyessään vesienhoitosuunnitelmat valtioneuvosto antoi lausuman, jossa vesienhoidon toteutusohjelman lisäksi tulee laajapohjaisessa yhteistyössä laatia vesienhoidon toimenpiteiden seurantaohjelma. Seurantaohjelmaa on valmisteltu ympäristöministeriön tietoryhmässä ja sektorikohtaiset muistioista pyydettiin kommentit keväällä 2011 myös vesienhoidon yhteistyöryhmiltä. Seurantaohjelma valmistuu syksyn 2011 aikana.

Kauko Lehtonen ehdotti, että Suomen seuraavan rakennerrahastokauden tavoitteisiin tulisi sisällyttää myös vesienhoidon tavoitteet, jotta voitaisiin vaikuttaa omien hankkeiden rahoituksen turvaamiseen.

4. Alueellinen toimenpiteiden edistäminen

Alueellisten toimenpiteiden edistämistä pohdittiin Ansa Selänteen opastuksella ryhmätöissä. Ennen ryhmiin jakautumista todettiin, että Keski-Suomessa on yksi alueellinen ryhmä, Saarijärven neuvotelukunta, jossa edistetään vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelmien tavoitteiden saavuttamista. Yhteistyöryhmän kokouksessa syksyllä 2009 sovittiin, että Keski-Suomeen perustetaan kolme sektorikohtaista ryhmää (maatalous, metsätalous ja vesihuolto, johon sisältyvät asutus & pohjavedet). Sektorikohtaiset ryhmät osallistuvat omalta osaltaan alueellisen toimeenpanon edistämiseen.

5. Ryhmätöiden purku

Jakauduttiin kuuteen eri ryhmään, joiden tehtävänä oli pohtia Keski-Suomen vesienhoidon toimenpideohjelmissa esitettyjen toimenpiteiden ja ohjauskeinojen käytännön toteutusta, keskeisiä vastuu- ja yhteistyötahoja, toteutuksen aikataulua sekä rahoitusta.

Maatalous / Merja Lehtinen

Päävastuu vesiensuojelutoimenpiteiden käytännön toteuttamisesta on viljelijöillä. Myös ELY-keskuksilla (E- ja Y-vastuualueet), kunnilla, AVI:lla (luvat), MTK:lla, Pro Agrialla sekä oppilaitoksilla (POKE ja JAMK) on tärkeä rooli maatalouden vesienhoidon toimeenpanossa ja sen edistämisessä. Vesienhoidon edistämisen osalta käynnissä olevilla hankkeilla (MAISA ja TÄKY) on keskeinen merkitys. Maatalouden ympäristötuen (perus- ja lisätoimenpiteet sekä erityisympäristötuen toimenpiteet) rahoitus on Keski-Suomessa noin 11 miljoonaa euroa vuodessa.

Metsätalous / Ari Nikkola

Tällä hetkellä on menneillään alueellisen metsäohjelman päivitys, joka valmistuu vuoden 2011 loppuun mennessä. Metsätaloudessa vesiensuojelu on huomioitu jo pitkään torjumalla metsätalouden aiheuttamia haittoja vesistöille. Toimiala haluaa pysyä alallaan vesiensuojelussa etujoukoissa, eikä sillä ole varaa epäonnistua, jotta toimintaa ei rajoitettaisi. Päävastuu vesienhoidon toimenpiteiden toteuttamisesta on toimijoilla. Lisäkustannukset kohdistuvat toimijoille. Yksityismetsissä kustannuksia katetaan myös Kemera-rahoituksella, mutta osa kustannuksista jää metsänomistajille. Kehittäjänä toimii metsäkeskus.

Pistekuormittajat / Hannu Salo

Ryhmässä käsiteltiin luvanvaraisia toimialoja, etupäässä turvetuotantoa ja teollisuutta. Vesiensuojelutoimenpiteiden toteutusvastuu on luvan haltijalla eli toiminnanharjoittajalla, joka vastaa myös vesiensuojelutoimenpiteiden rahoituksesta. Vaadittavat vesiensuojelutoimenpiteet määrätään luvassa.

Turvetuotannon sijainnin ohjaukseen voidaan vaikuttaa myös syksyllä 2011 luonnosvaiheeseen saatavalla 3. vaihekaavalla (luonnon- ja vesiensuojelu + tuotanto yhteen sovitettava). Kehitystyötä turvetuotannon vesiensuojelun parantamiseksi tehdään muun muassa TASO-hankkeessa seurantajärjestelmiä ja uusia vesiensuojeluratkaisuja kehitettäessä. Keski-Suomessa ovat monet kunnat lähteneet vapaaehtoisesti selvittämään esimerkiksi vesistönäytteiden otolla tai erilaisten selvitysten kautta turvetuotannon vesistövaikutuksia.

Pohjavedet / Kari Illmer

Keski-Suomessa on 17 vesienhoidon suunnittelussa nimettyä pohjavesien riskialuetta. Niille on esitetty toimenpideohjelmassa joko pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien laatimista tai olemassa olevien suojelusuunnitelmien päivittämistä sekä pilaantuneen kohteen kunnostusta (2 kpl). Lisäksi toteutetaan kemiallisen ja määrällisen tilan seurantaa. ELY-keskus on yhteystahona. Rahoitus tulee ELY-keskukselta ja kunnilta. Pilaantuneita maa-alueita on puhdistettu valtion jätehuolto-teinä (30–50 % kustannuksista) sekä pilaantumisen aiheuttaneen toimijan kustannuksella. Keski-Suomessa on haettavana valtion rahoitusta (50 000 €) riskipohjavesialueiden suojelusuunnitelmien laatimista varten.

Asutus (yhdyskunnat ja haja-asutus / Markku Hantunen

Ryhmässä käsiteltiin yhdyskuntien osalta uusia puhdistamoja, siirtoviemäreitä ja nykyisten laitosten käyttöä. Haja- ja loma-asutuksen osalta käsiteltiin nykyistä vesienkäsittelyä, vesiosuuskuntien perustamista sekä koulutusta ja neuvontaa. Rahoitus koettiin ongelmaksi ja toteutusvastuu riippuu rahoituksesta.

Uudessa Jyväskylässä keskeistä on saada puhtaaseen veteen liittyvät asiat kuntoon entisen maalaiskunnan alueella ja Korpilahdella. Jätevedet aiotaan käsitellä jatkossa Korpilahdella eikä rakentaa siirtoviemäriä. Laitosten ja viemäreiden saneeraus koetaan rahoituksen vuoksi ongelmaksi. Vesiosuuskuntia perustettaessa tulisi tiedostaa riskit, jotta osuuskunnat eivät kaadu kunnan niskaan. Vesihuoltomaksujen osalta tarvittaisiin taloudellista tukea alueellisesti merkittäviin kohteisiin. Hinnat tulisi saada kohdalleen ja ymmärtää, että haja-asutusalueella vesihuolto on kalliimpaa kuin keskuksissa. MMM suosittelee uusien pienten vesihuoltolaitosten sijaan isompia kokonaisuuksia.

Pirkko Sihvonen totesi Äänekosken uuden laitoksen ja vesiosuuskuntien toiminta-alueiden päivittämisen olevan riitaisa asia. Vesiosuuskunnille ei haluta liian isoja toiminta-alueita ja tihentymät sekä pohjavesialueet halutaan mukaan. Ongelmana on liittymishinta sekä hajajätevesiasetuksen tietyn ikäisten ihmisten talouksien rajautuminen asetuksen ulkopuolelle.

Kunnostus, vesistö rakentaminen ja säännöstely / Esa Solismaa

Esa Solismaa toi esille, että ELYn kautta tulee vuosittain kunnostuksiin rahaa noin 150 000 €. Lisäksi budjetissa nimettyjä hankkeita on muutama vuodessa (yhteensä 300 000–400 000 €/v).

Toimenpiteitä voidaan edistää käytännössä alueellisten kunnostustarveselvitysten ja kärkihankkeiden valinnan kautta.

Keskeiset vastuu- ja yhteistyötahoja ovat:

- ELY tekee pohjatyötä.
- kuntien kanssa tehdään alueellisia selvityksiä.
- vesialueen omistajat ja kalastusalueet, kylätoimikunnat ym. toimijat mukana kärkihankkeiden valinnassa ja jatkotoimenpiteiden määrittelyssä.
- rakenteiden omistajat ja säännöstelyjen haltijat.

Aikataulu toimenpiteiden toteutukselle:

- listan pohjalta rahoituksesta riippuen.
- 2011 kunnille listat pohdittaviksi ja aktivointipalaverit.

6. Käynnissä olevien hankkeiden esittely

TASO –hanketta (2011-2013) esitteli Päivi Saari. Hankkeen tavoitteena on metsätalouden ja turvetuotannon vesiensuojelun tason parantaminen. Hankkeen alku on viivästynyt rahoituskysymysten vuoksi. Hankkeen tavoitteena

- on tunnettujen, vesiensuojelullisesti tehokkaiden toimenpiteiden käyttöönoton edistäminen,
- uusien vesiensuojelumenetelmien kokeilu, niiden vesiensuojelutehon ja käyttömahdollisuuksien arviointi sekä valtakunnallisten mitoitus- ja käyttöohjeiden laadinta,
- kiintoaineksen ja humuksen leviämisen selvittäminen mallintamalla,
- turvetuotannon ja metsätalouden vaikutusten mittaamiseen soveltuvien seurantamenetelmien kehittäminen,
- valuma-alueen vesiensuojelusuunnittelun kehittäminen,
- toimintamallin jatkokehittäminen purojen ja valuma-alueen kunnostukselle ja
- latvavesien tulvan hallinnan vesiensuojelullisen merkityksen selvittäminen.

Lisäksi Saari esitteli hankkeen osa-alueet sekä toteutukseen ja rahoitukseen osallistuvat tahot.

TÄKY-hanketta (2008–2011, jatkoaikaa haettu 06/2013 saakka TÄKY+) esitteli Liisa Horppila-Jämsä. TÄKY-hanke on maatalojen kehittämiseen liittyvä koulutushanke. Hankkeesta on pyritty vastaamaan seuraaviin tarpeisiin:

- apua sukupolvenvaihdokseen,
- EKO-ohjelmalla uusia mahdollisuuksia
- paikallisesta tarpeesta lähtevä pienryhmätoiminta.

Täky+ hankkeeseen sisältyy viljelijöiden koulutusta ja neuvontaa erityisesti niillä alueilla, joille on tehty suojavöhykkeiden yleissuunnitelmia sekä maatalouden lumo- ja monivaikutteisten kosteikkojen yleissuunnitelmia, jotta yleissuunnitelmissa esitetyt toimenpiteet toteutuisivat. Lisäksi Horppila-Jämsä esitteli Keski-Suomessa tehtyjä maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden ja monivaikutteisten kosteikkojen yleissuunnitelmia.

MAISA –hanketta (2010-2012) esitteli Tarja Stenman. Hankkeessa kehitetään maatalouden vesiensuojelua Saarijärven reitillä. Hankkeessa on toteutettu automaattista vedenlaadun seurantaa, tehty lannanlevityskokeita ja edistetty tilakohtaista vesiensuojelua järjestämällä tilaisuuksia ja tapahtumia, auttamalla kosteikkosuunnittelussa sekä selvittämällä viljelijöiden suhtautumista vesien-

suojeluun ja sitoutumista erityistukiin. Hankkeessa on myös perustettu mallikosteikko sekä laskettu lantataseet kunnittain.

7. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

8. Seuraava kokous

Seuraava kokous sovittiin alustavasti pidettäväksi syyskuun alussa tai puolivälissä. Aika toimitetaan muistion yhteydessä sähköpostitse.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.10.

Muistion laati Päivi Saari